

Szőlő ültetvények füvesítése

Czinkóczy Mihály

Tessedik Sámuel Főiskola,

Mezőgazdasági Viz- és Környezetgazdálkodási Főiskolai Kar,
Növénytermesztéstan Tanszék, Szarvas



ÖSSZEFOGLALÓ

Az erózió elleni védelemre a hegy völgy irányú szőlőtelepítésnél két féle eljárást alkalmaznak: talajtakarás valamilyen szerves anyaggal és az időszakos vagy tartós füvesítés.

A szőlőültetvények sorközfüvesítésével a hatékony erózió elleni védelem mellett a legkisebb ráfordítással lehet biztosítani a minőségi bortermelést a 15% feletti lejtő kategóriájú területeken.

A füvesítés során alkalmazott fajokra jellemző az önfelújító jelleg (elpergeti a magját), így a taposás okozta kiritkulások rövid idő alatt pótolhatók.

Vizsgálataink szerint a soványcsenkeszre (pseudovinaetumok) az jellemző, hogy a nyári szárazságot (július augusztus) látens (aestiváció) állapotban vészelik át, így anélkül alkalmazhatók a sorközfüvesítésre, hogy a szőlőben a legkritikusabb időszakban víz és tápanyagkonkurenciát jelentenek.

SUMMARY

In addition to effective protection against erosion, it is possible to get good quality vine production by sowing grass between the rows of grapes in those vineyards on areas where the slope is not steeper than 15%.

The field experiments began on April 20, 1987, on the Cooperative Farm "Badacsonyi Szőlősgazdák Hegyközség" in Badacsonytomaj, Tóti Hill, Szénelgető Field. The experiments were carried out in four replications in such a way that grass was sown between the rows of grapes in a one year old vineyard (variety Nemes olaszrizling). The area of plots in the experiment was 600 m² each, while the slope of the area was 12-16%.

Based on their excellent self-renewing character, this year the *Festuca pseudovina* and *Festuca ovina* var. *capillata* also gave the best results concerning the number of weed species and general coverage. The highest green crop and dry matter content were reached by the variety *Agropyron cristatum* and the control treatment (11.87-14.71 t/ha and 2.89-3.72 t/ha). As a results of the several weed species occurring in the plant stand, in 1996 the green crop and dry matter content of variety *Festuca rubra* were similar to those of variety *Agropyron cristatum* (10.12 t/ha and 2.47 t/ha). Similarly to the other years the lowest green crop and dry matter content were observed in the stands of varieties *Festuca pseudovina* and *Festuca ovina* var. *capillata* (7.02-7.48 t/ha and 1.64-1.73 t/ha). Summarizing the results of the production analyses carried out in 1996, it can be concluded that the lowest green crop and dry matter content were found in the stands of varieties *Festuca pseudovina* and *Festuca ovina* var. *capillata* similar to the previous years. Thus, these two varieties are considered to be the most useful for the protection of vineyards against erosion, because of their low water-and nutrient requirement.

Magyarország mezőgazdaságilag művelt területeiből mintegy 2.297 ezer hektár az eróziónak kitétt terület.

Történelmi borvidékeink közül 13 helyezkedik el ilyen területen, tehát igen jelentős borvidékeinken a vízerózió hatása.

A borvidékek elhelyezkedését figyelembe véve szőlőtermelésre alkalmas meredek lejtésű területek, ahol kiváló bor termelhető nyolc megyében található mintegy 13.200 ha-on, ezek a területek a szőlőtermesztés érdekében megfelelő technológiai kialakításával újból betelepíthetők, hasznosíthatók.

A lejtők kitétsége, a lejtés-irány a borok minőségét jelentősen befolyásolják. A fenti szempontok miatt a nagyüzemi szőlőtermesztés kialakulásával a 17-25%-os lejtőkategóriájú területek teraszírozására került sor. A fenti meliorációs beavatkozás a jelentős költségek mellett a táj arculatának teljes megváltoztatását vonta maga után, így lásd Szekszárdi borvidék Bakta dűlő 10-12 m-es bevágásai.

Későbbiekben, a telepítési költségek emelkedésével a hegylábú területeket a nagy terméseredményeket, de gyengébb minőséget adó szőlőfajtákkal telepítették be.

A minőséggel szembeni igénynövekedés az előző évtizedekben parlagon hagyott hegyoldalak újabb betelepítését tenné szükségessé. A költséges meliorációs eljárások miatt, valamint a környezet, táj védelme érdekében tartottuk fontosnak a más országok által széleskörűen alkalmazott és bevált technológia felújítását, a szőlő sorközeinek füves talajtakarását, amellyel a költségek nagymértékben csökkenthetők.

Az eljárások alkalmazhatósági összehasonlításával számos szerző foglalkozik. Munkáinkban az eljárások előnyeit, hátrányait talajtani és ökonómiai szempontok alapján hasonlítják össze. Adataik főleg a 600 mm feletti éves csapadék mennyiségű, igen meredek, vázrészekben gazdag németországi és ausztriai borvidékekről származnak.

Steinberg (1981) és Schubert (1980) a tartós gyepesítést közepkötött talajon csak 570-580 mm évi csapadék felett javasolja.

Fader (1981) véleménye szerint jó víztartó képességű talajon is csak ott szabad tartósan gyepesíteni, ahol az évi átlagos csapadék mennyisége 580-600 mm.

Iselin (1977) 1951-ben megkezdett talajműveléseiben bebizonyosodott, hogy lejtős talajon az erózió ellen a takarónövény a legolcsóbb módszer.

A fenti célok vizsgálatára vízháztartási és szabadföldi kísérleteket állítottunk be. A vízháztartási kísérleteket 1987-ben az Egervin Kutatási Fejlesztési Központban evapotranszpirációs kádakban állítottuk be.

A kádakban a következő kezeléseket alkalmaztuk:

- Merlot+Fonals csenkesz
(Festuca ovina var. capillata SIBTH)
- Merlot+Veresnadrág csenkesz
(Festuca pseudovina)
- Merlot+"Park" Vörös csenkesz
(Festuca rubra var. commutata)
- Merlot+Taréjos búzafű
(Agropyron cristatum, GARTN)
- Merlot+Kontroll

Az előzőekben felsorolt fűfajokat külön-külön kádakba telepítve is vizsgáltuk.

Szabadföldi kísérleteinket a Soproni Állami Gazdaságban, Jánostelepen 1986-ban, a Badacsonyi Szőlősgazdák Hegyközség Szakszövetkezetben, Badacsonytomajban a Tóti-hegyen, a Szénégető dűlőben 1987-ben azonos agrotechnikai feltételek mellett (tápanyagszint, vízellátottság, tenyészterület) állítottuk be.

Az alkalmazott kezeléseket a következők voltak:

Sopron

- Kékfrankos+Fonals csenkesz
(Festuca ovina var. capillata SIBTH)
- Kékfrankos+Veresnadrág csenkesz
(Festuca pseudovina)
- Kékfrankos+"Park" Vörös csenkesz
(Festuca rubra var. commutata)
- Kékfrankos+Taréjos búzafű
(Agropyron cristatum, GARTN)
- Kékfrankos+Kontroll

Badacsonytomaj

- Nemes olaszrizling+Fonals csenkesz
(Festuca ovina var. capillata SIBTH)
- Nemes olaszrizling+Veresnadrág csenkesz
(Festuca pseudovina)
- Nemes olaszrizling+"Park" Vörös csenkesz
(Festuca rubra var. commutata)
- Nemes olaszrizling+Taréjos búzafű
(Agropyron cristatum, GARTN)
- Nemes olaszrizling+Kontroll

A kísérletek célja az volt, hogy olyan új perspektivikus (kis víz- és tápanyagigényű) fűfajokat vonjunk be a vizsgálatokba, amelyek a hagyományos nagy vízfogyasztású fajokkal szemben nem jelentenek víz- és tápanyag konkurenciát a szőlő számára.

A cönológiai felvételezésekről úgy a badacsonytomaji, mint a soproni kísérletek adatai alapján az mondható el, hogy az I. növedéknél találkoztunk a legtöbb fajjal, és a III.-IV. növedék esetében regisztráltuk a legkevesebb fajt.

A kísérleti évek előrehaladtával az is megfigyelhető volt, hogy az általános borítási értékek csökkenésével arányosan nőtt a fajok száma a kezeléseknél. Kivételt csak a Festuca pseudovina és a Festuca ovina var. capillata jelentette, mivel e két faj önfelújító jellege (elpergeti a magját) olyan kifejezett, hogy az évek során általános borításuk

nem csökkent jelentősen, így a fajszámuk is csak kismértékben emelkedett.

Az adatokat elemezve az állapítható meg, hogy a Festuca pseudovina és a Festuca ovina var. capillata a telepítést követő második évtől kialakítanak egy stabil fejösszetételű zárt állományt, aminek zártságát a vetéstől számított hetedik-nyolcadik évben is megtartják.

A vízháztartási kísérletek eredményei azt mutatják, hogy a Festuca ovina var. capillata és a Festuca pseudovina állományok átlagos csapadékeloszlás esetén nem jelentenek vízkonkurenciát a szőlő számára. Ezt a megállapítást támasztják alá a talaj nedvességtartalmának változására vonatkozó szabadföldi vizsgálatok is.

A korábbi időszakban végzett vizsgálatok is ezt igazolják, miszerint a sovány csenkeszekre (pseudovinaetumok) az jellemző, hogy a nyári szárazságot (július-augusztus) látens állapotban vészeli át, így anélkül alkalmazhatók a sorköz füvesítésre, hogy a szőlőben a legkritikusabb időszakban víz- és tápanyag konkurenciát jelentenek.

A produkció vizsgálatok eredményei szerint a sovány csenkeszek 6-7 t/ha gyökértermése alkalmas lehet a kedvezőtlen adottságú talajok biomeliorációjára, így a szőlő ültetvényekben az erózió elleni védelemre úgy, hogy nem jelentenek víz- és tápanyag konkurenciát a szőlő számára.

AZ EREDMÉNYEK FELHASZNÁLÁSÁNAK, HASZNOSÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

A talajelőkészítés alkalmával olyan eszközöket kell alkalmazni, amelyekkel kialakítható a fűmagok számára szükséges aprómorzsa, tömött kerti magágy.

A táplálóanyag-gazdálkodás során, mivel kis tápanyagigényű fűfajokat alkalmazunk, az ültetvények táplálóanyag szükségletét csak 10-15%-kal célszerű megnövelni.

A vetés történhet nyárvégén (augusztus) és kora tavasszal (március), attól függően, hogy ősszel számíthatunk-e biztonsággal csapadékra, vagy tudunk-e öntözni, ellenkező esetben csak a tavaszi vetés jöhet számításba.

A szükséges vetőmagmennyiség 22-24 kg/ha és így elérhető, hogy a hektáronkénti növényszám 10-11 millió lesz.

Lejtős területeken szórva vetőgépet, sík területen soros vetőgépet is lehet a telepítéshez használni.

A füvesítési technológia alkalmazható új telepítésű és termő ültetvényekben egyaránt. Az első évben csak a páros sorokat célszerű befűvesíteni, így elkerülhető, hogy a kelés után nagymérvű taposásnak tegyük ki az újvetésű állományokat. A páratlan sorokat azután a második évben füvesítjük be.

A füvesített állomány évközi ápolása csak kaszálásból áll, az első évben 4-5 alkalommal (takarító jelleggel a gyomok ellen), a második évtől pedig két alkalommal, tavasszal és ősszel.

IRODALOM

- Arga, I. (1986): Dombvidéki szőlők talajművelésének korszerűsítése. Egyetemi Doktori Értekezés. 48-49. p.
- Becker, Th. (1975): Fürtbotrytis és tartós gyevesítés a szőlőben. Der Deutsche Winbau Wiesbaden 17. sz.
- Czinkóczy, M.-Oláh L. (1996): Szőlő ültetvények gyevesítése. Lippay Iános Tudományos Ülésszak. Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Budapest. 480-481.
- Czinkóczy, M.-Oláh L. (1998): Sod Revetment in Vineyards. European Grassland Federation Debrecen. 397-399.
- Fader, W. (1981): A környezetkímélő szőlőtermesztés céljai és korlátai. Dt. Winbau 36. K. 25/26. sz. NSZK. 1057-1060. p.
- Fox, R. (1977): Több éves talajápolási kísérletek eredményei a szőlőben. Der Deutsche Winbau Wiesbaden 9. sz.
- Fox, R. (1981): Talajtakaró anyagok hegyi szőlőben. Dt. Winbau 36. K. 25/26. sz. NSZK. 1075-1080. p.
- Iselin, A. (1977): Erózióvédelem és talajtermékenység szakszerű zöldborítással. Der Deutsche Winbau Wiesbaden 8. sz.
- Schubert, I. (1980): Meredek lejtős területek szőlőtermesztésének gazdaságossága különös tekintettel a lejtő irányára merőleges teraszok építésére. Technische Universität München. Doktori értekezés. 278. p.
- Steinberg, B. (1981): Időszakos és tartós füvesítés sík és hegyvidéki szőlőkben. Dt. Winbau 36. K. 25/26. sz. NSZK. 1070-1074. p.